

Sak nr 03/17

4. juli 2017 har Nasjonal nemnd for overdragelse av spesialistpraksis avsagt slik

AVGJØRELSE

Nemndas sammensetning: Nils Grytten
Truls Disen
Arve Kristiansen

Parter: xxx (fratredende part)

-

xxx (tiltredende part)

I. INNLEDNING

Saken gjelder uenighet om vederlag i forbindelse med overdragelse av spesialistpraksis innen xxx og skal behandles etter reglene i rammeavtale mellom De regionale helseforetak og Legeforeningen om avtalepraksis for spesialister pkt 11.1.

xxx er tildelt avtalehjemmelen xxx har hatt med Helse Sør-Øst RHF om drift av privat spesialistpraksis innen xxx. Partene har ikke blitt enige om overdragelsesbetingelsene og har bedt om at dette fastsettes av nasjonal nemnd for overdragelse av spesialistpraksis i medhold av rammeavtalen pkt 11.1 fjerde ledd.

Saken er avgjort etter en skriftlig behandling, men slik at nemndas leder 23. juni 2017 foretok en befaring av lokalene og hadde et kort møte med partene. Formålet med befaringen var i utgangspunktet og i det vesentlige begrunnet med partenes ulike syn på disse, slik referert skriftlig for nemnda. At bare nemndas leder deltok i befaringen var avklart med partene og gjort av kostnadshensyn, jf retningslinjenes punkt 5. For øvrig har en fulltallig nemnd deltatt i alle stadier av behandlingen av saken.

Sentralstyret i Legeforeningen har gitt retningslinjer som gjelder for nemndsbehandling ved overdragelse av privat spesialistpraksis med driftsavtale. Nemnda har lagt disse, samt voldgiftslovens bestemmelser til grunn for sitt arbeid med saken.

Partene har fri rådighet over sakens gjenstand og nemnda kan således ikke treffe en avgjørelse som går utenfor partenes påstander.

Basert på innsendte redegjørelser og dokumenter samt nemndsleders befarings, har nemnda kommet frem til en enstemmig avgjørelse.

II. NÆRMERE OM SAKENS FAKTUM – KORT BESKRIVELSE AV PRAKSISEN

Type praksis

Den aktuelle praksis er innen fagområdet psykiatri med 100 % driftstilskuddsavtale i klasse I med Helse Sør-Øst RHF. Avtalehjemmelen er lokalisert til xxx.

Praksisen har vært etablert i en gruppepraksis med to andre spesialister ihv.. lungemedisin og øyesykdommer.

Lokaler, beliggenhet

Praksisen har vært drevet fra lokaler nær xxx sentrum. Det er parkering rett utenfor bygget.

xxx praksislokale har vært i andre etasje i dette bygget, med separat inngang. Det er ikke heis til andre etasje, og pasienter må gå opp en relativ lang og bratt trapp for å komme til kontoret. De andre spesialistene har tilhold i første etasje i bygget, hvor det er inngang rett fra gateplan.

Selve legekontoret er romslig med plass til et stort skrivebord og to sittegrupper, og med en adskilt ventesone utenfor. Det er eget toalett i denne etasjen. I første etasje har xxx hatt tilgang til felles spise-/møterom samt bistand fra ansatte ved behov. xxx har opplyst at xxx ved besøk av bevegelseshemmede har benyttet spiserommet som behandlingsrom.

Lokalene leies av xxx. Dette er et selskap delvis eid av xxx selv, og øvrige (nåværende/tidligere) leger ved xxx. Någjeldende leiekontrakt ble inngått 1.1.16 med seks års varighet. Månedlig leiesum er kr 19 000, hvilket innebærer en årsleie på kr 228 000., eks. oppvarming og strøm mv. I xxx næringsoppgave er posten leie av lokaler satt til kr 382 622 i 2016 og kr 365 790 i 2015.

xxx har fått tilbud om å overta xxx eierpost i xxx, men har ikke ønsket dette.

Personell

Det er ikke egne ansatte i praksisen til xxx. xxx har dog hatt telefonhjelp fra resepsjonen i første etasje når pasienter har ringt dit.

Systemer i praksisen

xxx har benyttet Psykbase, en onlineløsning hvor firmaet Psykbase også besørger backup og oppdateringer. Det er opplyst at også tiltredende part vil benytte seg av dette systemet. Det er også avtale med Helsennett.

Utstyr/inventar

I praksisen er det et stort skrivebord, to sittegrupper, PC, skriver og bankterminal. Det er også en god del bokhyller.

Pasientgrunnlag

Det er opplyst fra fratredende lege at det er om lag 1 450 pasienter i psykbasen. xxx angir at disse ikke sjeldent henvises på nytt fra fastlegene ved behov. Det mottas henvisninger fra fastleger, NAV og sykehuset. xxx opplyser å ha hatt venteliste i hele sin driftstid og rundt 1 200 – 1 400 konsultasjoner i året.

Økonomiske forhold

Det gjengis følgende nøkkeltall fra fratredende leges næringsoppgaver:

År	Driftsinntekt	Kostnader	Resultat
2014	2 208 406	586 328	1 622 078
2015	2 287 588	556 743	1 730 845
2016	2 310 227	560 261	1 749 966

Det er utarbeidet en fordelingsnøkkel for «felleskostnader» for de samarbeidende legene ved xxx, hvor det gjenspeiles at xxx driver en spesialistpraksis innen xxx og dermed belaster felleskostnadene i langt mindre grad enn de øvrige. Nøkkelen er differensiert etter hva de konkrete underpostene gjelder.

Kontinuitet/fravær

Fratredende lege har selv drevet praksisen i seks år. xxx overtok den da etter en annen xxx som hadde driftet praksisen i en årrekke. I løpet av disse seks årene har det ikke vært noe fravær/brudd i kontinuiteten av betydning. Dog har fratredende part måttet avslutte praksisen, dvs. avvikle pasientene og sende henvisninger i retur før ny psykiater overtok hjemmelen for å starte i et arbeidsforhold ved sykehuset i xxx. Dette har fratredende part forklart hadde sammenheng med at det tok lang tid før HSØ fikk lyst ut og tildelt hjemmelen. På det tidspunkt xxx overtar, vil det ha vært et opphold på ca 2 måneder.

III. PARTENES KRAV/ANFØRSLER

Fratredende part, xxx, har i korthet anført følgende:

xxx betalte selv kr 400 000 da xxx kjøpte praksisen av sin forgjenger og ønsker å få det samme tilbake. Forgjengeren hadde bygget opp et godt rennomme blant fastlegene som xxx har hatt glede og nytte av og som xxx har utviklet videre. Dette vil også komme xxx til gode.

Det er også en fordel at praksisen er etablert i xxx som har et godt omdømme både blant leger og befolkningen.

Et opparbeidet pasientgrunnlag på ca. 1 450 må anses som en fordel, selv om den nye legen ikke mener det.

Det er et godt samarbeid med andre spesialistsentra, særlig xxx som ligger rett ved siden av.

Kontoret er stort med fin utsikt som pasientene har satt pris på. Lokalene har fungert utmerket. De få pasientene som ikke har kommet seg opp i andre etasje som følge av bevegelseshemming, har blitt behandlet i et rom i første etasje. Dette har aldri vært noe problem. xxx har aldri opplevd farlige pasienter i praksisen og dessuten vil dette enkelt kunne la seg avhjelpe med alarm. Det synes som om motparten hele tiden forsøker å finne argumenter for å få flyttet praksisen til et annet sted.

Det er bedt om kjøpesummen fastsettes til kr 400 000. Kravet er ikke spesifisert på hhv. utstyr/inventar og opparbeidet praksis.

Tiltredende part, xxx, har i korthet anført:

Nemnda må vektlegge at alle pasienter allerede er avsluttet og praksisens navn har vært xxx. Opparbeidet praksis som følge av at innehaver personlig har opparbeidet seg et godt ry kan ikke overdras. Det xxx eventuelt nå blir overdratt er i prinsippet en leieavtale over 4,5 år plassert i uegnede lokaler jf. RHF/Legeforeningens avtale punkt 6.3 om at praksisen skal være tilrettelagt for bevegelseshemmede og være en del av et felleskap. Hadde dette vært en spesialistpraksis inneholdende kostbart utstyr slik som eksempelvis øyeleger har ville også summen kunne vært forståelig. En praksis med pasienter klare til innkalling kunne også vært definert som opparbeidet praksis. Slike foreligger ikke i denne saken.

Lokalene er ikke egnet for bevegelseshemmede. Selv om dette er en praksis som ikke er ny, ønsker xxx å etterleve kriteriene om universell utforming av lokalene, slik det det også tilkjennegis ønske om av utlysningsteksten. Det tilstrebes en praksis hvor alle pasienter uten problemer kan få den hjelpen de har krav på.

Det å være plassert i 2 etasje i et bygg med egen inngang er ikke å være en del av et felleskap. Det er også problematisk i forhold til legens sikkerhet. Kontoret ligger isolert og vanskelig tilgjengelig dersom legen skulle få trusler fra en pasient. I en overfallssituasjon vil legen være alene og skjernet, uten kontakt med resten av senteret.

Kjøpesummen må oppad begrenses til kr 200 000. Heller ikke xxx har spesifisert tilbudet på opparbeidet praksis og inventar/utstyr.

IV. NEMNDAS SYN PÅ SAKEN

Nemnda skal med bindende virkning for partene fastsette en samlet pris for utstyr/inventar og vederlag for opparbeidet praksis.

Ingen av partene har gjort noen distinksjon mellom utstyr/inventar og opparbeidet praksis og nemnda ser da heller ikke nødvendigheten av å gjøre det.

Hva gjelder *utstyr/inventar* er det åpenbart at verdien av slikt vil være lav i en psykiatripraksis, sammenlignet med forholdene i de fleste somatiske spesialistpraksiser. Behovet for spesialisert undersøkelsesutstyr er ikke tilstede i psykiatripraksiser.

Det er i aktuelle sak ikke foretatt noen taksering av det inventar som medfølger. Det er heller ikke gitt opplysninger om nypriser, innkjøpsår mv.

Hva gjelder ”*opparbeidet praksis*” vil nemnda innledningsvis bemerke at selve driftstilskuddshjemmelen (avtalen) ikke er gjenstand for overdragelse, denne tildeles av det regionale helseforetaket gjennom et forvaltingsvedtak etter forutgående utlysning.

Vurderingen av ”*opparbeidet praksis*” skal heller ikke baseres på rent forretningsøkonomiske kriterier og er ikke sammenfallende med forretningsbegrepet ”goodwill” slik det tradisjonelt kjennes fra andre områder.

Nemndas oppgave vil være å søke å finne merverdien som tiltredende lege får ved at xxx overtar en *opparbeidet praksis*, fremfor å starte praksis uten slikt grunnlag. Subjektive forutsetninger hos hver av partene kan ikke tillegges vekt i vurderingen.

Forutsetningen er at det skal foretas en skjønnsmessig, objektiv vurdering av praksisens verdi og nemnda viser særlig til rammeavtalens pkt 11.1, kommentarer til denne samt retningslinjene som er vedtatt av sentralstyret i Legeforeningen.

- o Kontinuitet
- o Kontorrutiner
- o Opplært personell
- o Lokalisering
- o Utgifter og inntekter knyttet til pasientbehandling
- o *Opparbeidet pasientgrunnlag*
- o Samarbeidsavtaler
- o System i praksisen. Det vil ha betydning hvorvidt slike systemer tilfredsstillende de krav som har vært stilt fra RHF, jf rammeavtalens kap 7
- o Eventuelle husleieavtaler og andre leieavtaler. Det vil ha betydning hvorvidt eventuelle lokaler er tilrettelagt for forflytningshemmede

Den innbyrdes og nærmere vektning av kriteriene er ikke angitt i retningslinjene, men er overlatt til nemnda å avgjøre ut fra det konkrete saksforhold. Det vil også være grunnlag for å vektlegge andre, relevante kriterier dersom saken skulle gi slik foranledning.

Nemnda er i sin vurdering bevisst på at regelverket og retningslinjene søker å balansere mellom fratredende leges rettmessige behov for et økonomisk oppgjør for overdragelse av *opparbeidede verdier* i sin praksis, mot rekrutteringshensyn og ønsket om at den best kvalifiserte lege skal gis mulighet til å starte opp i en praksis.

Nemndas klare inntrykk er at xxx har stått for en veldrevet praksis innen sitt fagområde som har blitt satt pris på både av pasienter og henvisende instanser.

Det foreligger et pasientgrunnlag i Psykbase, men nemnda anser at verdien av et *opparbeidet pasientgrunnlag* vil måtte tillegges mindre betydning i en psykiatripraksis hvor innehaver har avsluttet sin praksis før tiltredende part overtar. De pasienter som skal videreføre et pågående

behandlingsløp, vil derfor sannsynligvis allerede ha måttet finne andre alternativer. Selv om dette ikke er forhold som kan lastes fratredende lege personlig, er det omstendigheter som nemnda må ta i betraktning når praksisens verdi skal søkes fastlagt.

Likevel skal nemndas avgjørelse baseres på et overordnet skjønn og der er også flere andre faktorer enn pasientgrunnlaget alene som vil være avgjørende for en praksis' verdi.

Det har vært god aktivitet i praksisen og den har gitt et solid overskudd alle de tre årene nemnda har fått seg fremlagt næringsoppgaver for.

Nemnda anser at en videreføring av praksisen i xxx ikke ville være problematisk opp mot HSØs føring i utlysningsteksten om at en ønsker at tiltredende part skal lokalisere seg i en gruppepraksis med andre avtalespesialister mv. Dette er en gjengivelse av en felles intensjon som er kommet til uttrykk i rammeavtalens punkt 6.1 tredje avsnitt. Dette gjelder kun der dette er mulig og hensiktsmessig. RHF kan ikke pålegge legen å etablere seg i en gruppepraksis. Uansett anser nemnda at en videreføring i xxx tilfredsstillende dette krav, selv om psykiaterens kontor er i byggets andre etasje..

Det sentrale spørsmålet i denne saken gjelder hvorvidt lokalene tilfredsstillende de krav som følger av rammeavtalen. Nemnda vil først gjengi regelverket som regulerer disse forhold.

Av rammeavtalens punkt 6.1. andre avsnitt fremgår at

«Eksisterende avtale hjemmel skal ved videreføring som hovedregel lyses ut med eksisterende lokalisering...»

I utlysningsteksten fremgår følgende formulering:

«Avtalepraksisen skal drives i egnede lokaler med universell utforming».

I rammeavtalens punkt 6.3 første avsnitt fremgår følgende:

«Praksisen skal drives fra velegnede lokaler og være tilrettelagt og tilgjengelig for forflytningshemmede. Dersom lokalene ikke anses tilfredsstillende skal legen presentere en plan for hvordan kravene skal oppfylles, under hensyn til ev avvikling av løpende husleieforpliktelser.»

Legeforeningen har utgitt en kommentarutgave til rammeavtalen. Til punkt 6.3 første avsnitt er følgende merknad inntatt:

«For etablerte praksiser følger det av første ledd at det stilles krav til praksisens tilgjengelighet. Det skal være mulig for forflytningshemmede å komme inn i lokalene. Handicappede kan ikke avvises. Om nødvendig må det monteres utstyr, slik som heis, skinner, bæreordninger e.l. for at lokalene skal være tilgjengelige.

Legen bør ved inngåelse av nye husleieavtaler og forlengelse av gjeldende avtaler, være oppmerksom på denne bestemmelsen. Dersom lokalene ikke tilfredsstillende kravet om tilgjengelighet, må legen presentere en plan om hvordan kravet skal implementeres. Dersom kravene ikke kan oppfylles i eksisterende lokaler skal legen imidlertid ha mulighet til å få avviklet løpende husleieforhold, hvilket innebærer at det

kan ta tid før kravet om tilgjengelighet oppfylles. I den mellomliggende periode må legen forsøke å iverksette hensiktsmessig midlertidige tiltak.»

I «Dreiebok for overdragelse av spesialistpraksis» fremgår under Trinn 4:

Normalt vil det være forutsatt at praksisen skal videreføres på samme sted, noe som gjør det aktuelt også å forhandle om overtakelse av lokaler/leierettigheter eller lignende. Overtagende lege oppfordres til å få avklart forhold rundt leieavtalen. Det er viktig å få klargjort at det ikke foreligger noen formelle hindringer for overdragelse av leieavtalen til den nye legen. Ny leges eventuelle plan om å flytte praksisen straks den er overtatt, påvirker ikke prisfastsettelsen, ettersom selger har rett til å kreve overdratt også forpliktelser etter husleieavtale. Unntak fra denne plikten kan imidlertid tenkes i særskilte tilfeller, f.eks. dersom praksis er drevet fra fratredende leges bolig eller lokalene er uegnet for legevirksomhet.

Det er åpenbart at selve kontorlokalet som xxx har disponert i byggets andre etasje ikke tilfredsstillende tilgjengelighetskravene for forflytningshemmede. Spørsmålet er om dette da kan avhjelpest ved at en får benyttet møterommet i førsteetasjen. Nemnda anser at dette til en viss grad avhjelper situasjonen, men ikke fullt ut. Møterommet fremstår å være nettopp det, og ikke et behandlingsrom. Selv om det er tale om kun noen få pasienter årlig, er dette et aspekt legene er pålagt å sørge for tilfredsstillende gjeldende krav. En kan heller ikke se bort fra at pasienter som ellers ville blitt henvist til praksisen ikke blir det som følge av manglende tilgjengelighet.

En årlig leie på 230 000 fremstår ellers for nemnda å være høyt, vurdert opp mot lokalets størrelse. En stiller spørsmål ved om leienivået til en viss grad er influert av at de samarbeidende legene i xxx også er eiere av lokalene.

Selv om det på intet vis er utslagsgivende for nemndas vurdering, har nemnda også til en viss grad forståelse for at tiltredende part stiller spørsmål ved egen sikkerhet opp mot plasseringen av praksisen i bygget. Her kommer selvsagt også individuelle vurderinger inn, herunder også hvilke pasientgrupper en vil behandle. Muligvis vil også en kvinnelig psykiater vurdere dette annerledes enn en mannlig psykiater. En alarm løser problemstillingen i en viss utstrekning.

Nemnda anser at tiltredende part nok kunne fortsatt i de eksisterende lokaler om xxx det hadde ønsket, jf. at det ikke foreligger noe pålegg om flytting fra HSØ, men at xxx ut fra de ovennevnte forhold ikke kan være forpliktet til å gå inn i fratredende leges husleieavtale.

Nemnda anser mot slik bakgrunn at det i denne sak ikke er verdier knyttet til husleieavtalen som kommer tiltredende part til gode.

Nemnda har tidligere behandlet fire saker innenfor fagområdet psykiatri. I den første saken ble vederlaget fastsatt til kr 250 000,-. Den lå i en etablert gruppepraksis. I de to neste ble vederlaget fastsatt til hhv kr 160 000 og kr 170 000. I den siste ble det særskilt påpekt at det forelå diskontinuitet. Opparbeidet praksis ble satt til 150 000, totalt inkl. utstyr/inventar ble kjøpesummen satt til 175 000. Felles for de nevnte sakene er at de ligger godt tilbake i tid og en kan dermed ikke legge for mye vekt på dem.

Nemnda anser at fratredende krav på 400 000 kunne vært retningsgivende dersom lokalene hadde universell utforming og det ikke forelå noen diskontinuitet. Ut fra nemndas merknader til disse forhold, må imidlertid vederlaget settes noe lavere.

Etter en avveining av de relevante momenter som etter retningslinjene skal vektlegges, har nemnda etter en konkret vurdering kommet til at verdien av opparbeidet praksis i denne saken skal settes til kr 275 000,-. Dette innbefatter også betaling for det utstyr og inventar som finnes i praksisen.

I henhold til retningslinjene skal nemnda fastsette en oppfyllelsesfrist. Denne settes til 1 måned regnet fra avgjørelsens datering.

Omkostningene med nemndsbehandlingen dekkes med en halvpart av hver part.

Avgjørelsen er på alle punkter enstemmig.

V. SLUTNING

1. Kjøpesummen fastsettes til kr 275 000- *-kronertohundreogsyttifemtusen -*
2. Oppfyllelsesfristen settes til 1 måned regnet fra avgjørelsens datering
3. Partene betaler in solidum – en for begge og begge for en – nemndas omkostninger etter oppgave

Ålesund/Bergen/Harstad

Truls Disen

Nils Grytten

Arve Kristiansen